

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Національний університет "Києво-Могилянська академія"
Освітня програма	2417 Археологія
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	032 Історія та археологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Національний університет "Києво-Могилянська академія"
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	2417
Назва ОП	Археологія
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Петрова Наталія Олександрівна, Ваніна Марія Костянтинівна, Осередчук Ольга Анатоліївна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	03.03.2021 р. – 05.03.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/2012-01-16-10-34-06/vidomosti-pro-samootsiniuvannia-osvitno-naukovykh-program
Програма візиту експертної групи	https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/2012-01-16-10-34-06/vidomosti-pro-samootsiniuvannia-osvitno-naukovykh-program

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Освітня програма акредитується вперше, в цілому ОП "Археологія" відповідає критеріям, засадничих зауважень чи порушень немає. Освітньо-наукова програма "Археологія" була запроваджена на базі магістерської програми "Археологія та давня історія України" що існувала з 2000 року при кафедрі історії, з 2013 року за підготовку здобувачів-археологів відповідає створена кафедра археології. Випускники ОП затребувані фаховими установами, їх рівень підтверджується високим показником подальшого професійного розвитку: 33 особи з 170 випускників програми мають ступінь кандидата історичних наук зі спеціальності "археологія". ОП є унікальною в частині якісного забезпечення викладання дисциплін ОП висококваліфікованими фахівцями-археологами (штатними викладачами та сумісниками з Інституту археології НАН України). Безумовним позитивом є наявність у складі молодих викладачів кафедри випускників ОП "Археологія". Варто відзначити, що освітній процес на ОП проводиться на високому рівні, із залученням викладачів-практиків, а головне із дотриманням норм академічної доброчесності. Загалом, здобувачі задоволені процесом навчання та підтримки, що їм надається. ОП цілком забезпечує фахову та кваліфіковану підготовку магістрів за фахом "Археологія". ОП логічно побудована, структура та зміст відповідають основним вимогам до програм підготовки магістрів.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

ОП реалізується в тісній співпраці з профільною установою з археології - Інститутом археології НАН України. Науково-педагогічний склад кафедри складається з професіоналів високого рівня, що відповідають сучасним вимогам та беруть активну участь в наукових дослідженнях, результати яких впроваджують в початковий процес. Колектив кафедри впроваджує результати наукової діяльності в навчальний процес. Позитивним є залучення професіоналів - практичних археологів до викладання на ОП. Колектив кафедри продемонстрував студентоцентрикований, подекуди індивідуалізований підхід до викладання та спілкування, високий ступінь емпатії. Колектив викладачів та співробітників кафедри всебічно сприяє науковій роботі магістрів в залежності від їх наукових уподобань та зацікавлень. ОП логічно побудована, комплексно охоплює всі важливі етапи розвитку людства та археологічних досліджень цих проблем. Основні завдання щодо підготовки археологів-практиків та ознайомлення з новітніми досягненнями археології відбуваються з залученням матеріально-технічної та наукової бази профільної установи - Інституту археології НАН України. Безумовним позитивним результатом навчання є набуття здобувачами практичних навичок під час участі в роботі експедицій та практик. Результативною виявилася профорієнтаційна робота викладачів кафедри по залученню до вступу на магістратуру ОП "Археологія" випускників інших ЗВО. Репрезентативним є бібліотечний фонд кафедри, який є достатнім для забезпечення підготовки за ОП "Археологія". Здобувачі ОП "Археологія" та викладацький колектив продемонстрували дотримання принципів доброчесності.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Матеріально-технічна база кафедри потребує оновлення, в першу чергу це стосується спорядження, необхідного для організації та проведення археологічних експедицій НаУКМА. Оновлення потребує також комп'ютерне обладнання кафедри. Рекомендовано розширити застосування сучасних технологій в навчальному процесі. ОП варто звернути увагу на розширення кола роботодавців, адже Інститут археології НАН України не може прийняти усіх випускників. Крім того, це дозволить розширити орієнтування ОП на потреби ринку, а не лише однієї установи. Потребує розвитку освітня складова в сфері міжнародної співпраці кафедри археології, зокрема шляхом участі у різноманітних обмінах та міжнародних освітніх проєктах. Рекомендовано підсилити грантову діяльність співробітників та здобувачів кафедри. З метою розширення можливого кола слухачів та здобувачів бажано запровадити міждисциплінарні курси спільно з представниками інших ОП (біологія, право, журналістика, медицина, тощо) Потребує вдосконалення система забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії в частині вибірковості курсів кафедри. Тут доречним може бути внесення коректив до внутрішніх нормативних документів. Силабуси навчальних дисциплін ОП потребують оновлення в частині доповнення науковими працями викладачів ОП. Рекомендовано оновлення анотацій навчальних дисциплін актуальною інформацією, зокрема на веб-сайті кафедри/ЗВО. Рекомендовано посилити педагогічну складову підвищення кваліфікації викладачів ОП в контексті розвитку та вдосконалення педагогічної майстерності, особливо в умовах дистанційного навчання.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Цілі ОП “Археологія” сформульовані чітко та коректно зорієнтовані у відповідності до основних положень Стратегії та місії Національного університету “КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ” <https://cutt.ly/izR2YF1> та у відповідності до Стратегії розвитку факультету гуманітарних наук Національного університету “КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ” на 2018 – 2025 рр. <https://cutt.ly/BzRoCO1>. Посилання на наведені в ОП “Археологія” документи є коректними. ОП “Археологія” є унікальною програмою підготовки професійних археологів з сформованими глибокими традиціями, що ведуть початок від 2000 року. Змістова частина ОП передбачає та забезпечує підготовку фахівця археолога, який впродовж навчання комплексно поглиблено вивчає археологічні періоди розвитку людства та історії України в системі опанування різноманітних вузькоспеціальних дисциплін в тому числі на підставі даних археології, антропології, палеогеографії, палеоетнології, лінгвістики та інш. Під час зустрічей з фокус групами було з’ясовано, що ОП “Археологія” забезпечує підготовку фахівця високого професійного рівня, про що зазначали роботодавці та керівництво закладу. Про це також свідчить інформація про працевлаштування випускників в профільних установах за фахом та високий показник випускників, які продовжили навчання в аспірантурі з подальшим захистом дисертації. Випускники формують та розширюють коло спеціалістів-археологів, що будуть сприяти розвитку відкритого та демократичного суспільства. Цьому безпосередньо сприяє мета ОП “Археологія”, яка полягає у підготовці висококваліфікованих фахівців-дослідників (археологів), викладачів, працівників науково-дослідних установ, громадських організацій, ЗМІ тощо.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Як вже було зазначено, магістерська ОП “Археологія” є унікальною програмою, яка має усталені традиції підготовки професійних археологів, оскільки підготовка археологів була започаткована ще 2000 року в рамках спеціалізації «Археологія та давня історія України» при кафедрі історії НаУКМА, з 2013 року освітній процес змістовної частини програми з археологічного фаху забезпечує створена кафедра археології. Структура та зміст ОП “Археологія” відповідають ключовим запитам стейкхолдерів, з якими в рамках ОП відбувається тісна та плідна співпраця. Під час зустрічей з представниками роботодавців, викладачами та студентами було підтверджено що думку студентів та випускників ОП “Археологія” враховано при складанні ОП, та при оновленнях - оскільки щорічно, за результатами анонімного онлайн опитування здобувачів вищої освіти про якість викладання дисциплін (інформація про опитування <https://cutt.ly/izJvEe6>), відбувається корегування та оновлення програм курсів, що є складовими ОП “Археологія”. Враховані також побажання роботодавців та академічної спільноти, що було підтверджено на зустрічі з представниками Інституту археології НАН України (один з основних роботодавців) та викладачами. В створенні ОП “Археологія” активну участь взяли наукові співробітники Інституту археології НАН України які є одним із основних роботодавців та партнерів програми, частина викладачів-сумісників кафедри археології є співробітниками цієї установи. Дана співпраця є тривалою та успішною від року заснування програми та документально засвідченою у форматі офіційного договору про наукову співпрацю від 2019 року. Під час зустрічей з роботодавцями, викладачами та здобувачами вищої освіти експерти мали змогу переконатись в їх зацікавленості в розширенні кола роботодавців.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

ОП “Археологія” враховує новітні тенденції розвитку археологічної науки, дає можливість здобувачам отримати базові знання та унікальні професійні навички археолога для працевлаштування за фахом в профільні установи, серед яких: кафедра археології НаУКМА, НДЛ археології Київського університету ім. Бориса Грінченка, Інститут археології НАН України, Національний музей історії України, Музей історії м. Києва, Національний заповідник “Софія Київська”, Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАНУ, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний історико-архітектурний музей “Київська фортеця”, Канівська експедиція, Краєзнавчий музей с. Білики Полтавської обл., Кіровоградський обласний краєзнавчий музей, Краєзнавчий музей м. Сміла та інші. Випускники ОП “Археологія” складають п’яту частину серед діючих практикуючих археологів України. Отримані або розвинені під час навчання здобувачами освіти уміння, навички та компетентності успішно застосовуються ними на практиці у повсякденній роботі в статусі науковців під час досліджень, археологічних експедицій, тощо. Позитивним моментом є знання іноземної мови, що дозволяє розширювати міжнародну наукову співпрацю в галузі археології та суміжних спеціальностей. ОП “Археологія” комплексно відображає галузевий та регіональний контекст, що полягає в використанні під час освітнього процесу найновіших археологічних досліджень, проведених викладачами ОП “Археологія” в тісній співпраці з профільними установами на всій території України. В ОП “Археологія” враховано науковий та дослідницький досвід партнерів міжнародних установ (Інституту класичної археології Техаського університету США, кафедри археології Сорбонни (Париж), кафедри археології Познанського університету (Польща), Інституту археології та етнології Гданська

(Польща)). З часу заснування у 2000 р. при кафедрі історії НаУКМА спеціалізації “Археологія та давня історія України” ОП не мала аналогів. В ОП “Археологія” розробниками враховані вітчизняні та міжнародні стандарти. Викладачі ОП мають можливість стажування в закордонних профільних установах.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти відсутній. Програмні результати навчання за ОП “Археологія” відповідає вимогам 7 рівню Національної рамки кваліфікацій та другому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти <https://cutt.ly/Dtdc1QC>. Результатами навчання здобувачів на ОП “Археологія” очікується уміння розв’язувати складні наукові задачі і проблеми у сфері археологічних досліджень опанувати теоретичні основи та історію розвитку археологічних дисциплін; розуміти особливості різних прийомів, методів та форм наукового знання; орієнтуватися у проблемах суміжних дисциплін; розробляти та проводити наукові проекти та археологічні дослідження конкретної проблеми або історико-археологічного об’єкту. Студенти мають можливість опанувати навички написання наукових робіт, бути здатними до удосконалення та саморозвику; практично здобувати і використовувати нові знання; залучати міждисциплінарні зв’язки; володіти навичками публічної та наукової діяльності та виступів. Цикл нормативних навчальних дисциплін та фахові практики забезпечують достатній рівень підготовки фахівців-археологів, цикл вибіркового дисциплін професійної та практичної підготовки передбачає можливість вибору дисциплін з метою реалізації індивідуальних наукових та дослідницьких проектів магістрів.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильними сторонами та позитивними практиками магістерської ОП “Археологія” є: залучення всіх основних стейкхолдерів до щорічного перегляду освітніх компонентів; залучення випускників до перегляду програми; співпраця із закордонними науковими установами та навчальними закладами та залучення їх наукових здобутків до практики викладання на ОП “Археологія”. Безумовною сильною та позитивною рисою ОП є студентоцентризм, високий рівень емпатії, врахування інтересів та можливостей студентів під час навчання, що було підтверджено під час спілкування експертної групи зі здобувачами освіти, випускниками ОП та викладачами.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Рекомендовано гармонійно поєднати досвід закордонних та вітчизняних науковців в ОП “Археологія”, з цією метою бажано звернути увагу, проаналізувати та врахувати досвід археологічної складової вітчизняних ОП магістерського рівня зі спеціальності 032 “історія та археологія”. Рекомендовано врахувати не тільки дослідницький досвід партнерів міжнародних установ (університетів Техасу, Сорбонни, Познані, Гданська), але й розширити співпрацю в освітній складовій ОП “Археологія” в рамках програм обміну, читання лекцій, інших заходів навчального характеру. Експертна група вважає доцільним конкретизувати стратегічні напрями розвитку кафедри археології та ОП “Археологія” в Стратегії розвитку факультету гуманітарних наук.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

В цілому проектування та цілі ОП “Археологія” відповідають Стратегії розвитку НаУКМА, враховують галузевий та регіональний аспекти, тенденції розвитку спеціальності та ринку праці. Розробники ОП врахували іноземний досвід та інтереси усіх зацікавлених сторін. ОП оновлюється відповідно до запитів стейкхолдерів та за результатами опитувань. Загалом ОП відповідає Критерію 1, виявлені недоліки не є суттєвими.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт за ОП відсутній, в цілому програма відповідає рівню магістерської програми. Відомості самооцінювання містять вичерпну необхідну інформацію, на саті подано актуальну інформацію про ОП “Археологія” <https://cutt.ly/9zDvbYV>. Обсяг освітніх компонентів ОП становить 120 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження ступеня вищої освіти “магістр”, в ОП 60 кредитів ЄКТС відведено на нормативні навчальні дисципліни, 4,5 кредити ЄКТС - практика; складова вибіркового дисциплін становить 33 кредити ЄКТС, з яких 18 кредитів ЄКТС складають дисципліни професійної та практичної підготовки за вибором здобувача, 15 кредитів ЄКТС відведено для дисциплін вільного вибору студента в рамках програми НаУКМА, що є достатньою для вирішення ПРН з метою підготовки фахівця-археолога. В рамках ОП “Археологія” для підготовки та захисту магістерської кваліфікаційної роботи (атестація) передбачено 22.5 кредити ЄКТС що є достатнім для підготовки фахової кваліфікаційної роботи. Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-наукової програми: <https://cutt.ly/CzYq08c>.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов’язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Оскільки стандарт вищої освіти для магістрів цього фаху відсутній, ОП “Археологія” подає результати навчання, що в цілому відповідають Національній рамці кваліфікацій рівня магістра. Зазначимо, що логічна структура ОП не порушена, унікальність та оригінальність програми зазначена у самозвіті, підтверджена при спілкуванні з керівництвом ЗВО, гарантом, викладачами, здобувачами, випускниками ОП. Унікальність та програми забезпечується як дисциплінами нормативної частини, так і варіативною складовою. Адреса розміщення ОП “Археологія” на сайті НаУКМА <https://cutt.ly/VzH21Vu>. Освітні компоненти програми складають цілісну систему загальних та спеціальних дисциплін, які надають здобувачам базові теоретичні та практичні знання з археології України, враховують результат новітніх досліджень і технологій. За змістом ОП побудована за проблемно-хронологічним принципом, що в повній мірі дозволяє здобувачам освіти опанувати навчальні дисципліни та цілісній системі знань про розвиток людства та його особливості на різних етапах історії на теренах Європи та України. Освітній процес за програмою побудований логічно, включає як теоретичну та логічну підготовку, які гармонійно поєднані та дозволяють комплексно вивчити археологію України, методи аналізу здобутих у ході розкопок джерел, дають навички оформлення археологічної документації (відкритих листів, польових описів, щоденників, звітів, тощо). Здобувачі ОП “Археологія” завдяки запропонованим дисциплінам мають можливість поглиблено і всебічно опанувати новітні дані широкого кола джерел та дисциплін у сфері первісності. Унікальна спеціалізація археолога перспективна в Україні та Європі з огляду на кількість археологічних пам’яток, що потребують дослідження, охорони, введення до наукового обігу матеріалів експедицій. ОП “Археологія” спрямована на поглиблене, комплексне вивчення первісності за допомогою широкого кола дисциплін, в т.ч. антропології, палеогеографії, палеоетнології, лінгвістики та інш.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Враховуючи відсутність стандарту за спеціальністю, автономія навчального закладу дозволяє формувати зміст ОП. Поданий звіт самоаналізу ОП “Археологія” дозволяє зробити висновок про те, що зміст ОП відповідає предметній області спеціальності 032 “історія та археологія”, містить перелік навчальних дисциплін, що створюють можливості опанування широкого кола проблем археології, її історії та сучасного стану розвитку археологічних досліджень та створює можливості для підготовки висококваліфікованого археолога, що отримав широке коло загальних та спеціальних (фахових) компетенцій, які є достатніми для проведення наукових археологічних досліджень регіонального та світового рівня, спрямованих на отримання нових наукових знань. Наявні в ОП “Археологія” компоненти безпосередньо пов’язані зі спеціальністю, нормативна складова ОП побудована відповідно до передбачених результатів навчання та спрямована на теоретичну, методичну та методологічну підготовку фахівця-археолога, що володіє знаннями та навичками опрацювання історіографії, роботи з різними групами джерел (історичних, археологічних). ОП “Археологія” дозволяє здобувачам набути навички кваліфікованого написання наукових текстів, презентації своїх наукових досліджень у різних формах з дотриманням принципів академічної доброчесності.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обов’язку, передбаченому законодавством.

Перелік вибірових навчальних дисциплін в структурі ОП “Археологія” передбачає можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти шляхом вибору здобувачами дисциплін в достатньому обсязі. Індивідуальна освітня траєкторія здобувачів ОП формується шляхом індивідуального вибору здобувачами дисциплін у відповідності до пп. 4.16–4.23 “Положення про організацію освітнього процесу в НаУКМА” <https://cutt.ly/4zH3aH5>. Так формуються “Індивідуальні навчальні плани студентів”, які містять інформацію про перелік нормативних і вибірових дисциплін. Проте пропозиція вибірових дисциплін має вузькоспеціалізований археологічний характер, що обумовлено логікою унікальності ОП “Археологія”. Запис студентів на вибірові дисципліни та коригування запису для формування індивідуального плану здійснюються відповідно до “Порядку запису на вибірові навчальні дисципліни через систему автоматизованого запису” <https://cutt.ly/bzH3Xak>. Під час проведення експертизи члени ЕГ ознайомилися з індивідуальними планами здобувачів 1 та 2 року навчання. Вони відповідають навчальному плану ОП та відображають реальну картину навчання кожного здобувача, натомість малочисельність груп (7 та 4 здобувача) обумовлює фактичну ідентичність планів здобувачів одного року навчання. Спілкування з магістрами 1 та 2 року навчання дало можливість переконатись в процедурі та наявності програми для вибору дисциплін. Студенти підтвердили, що їх ознайомлюють з процедурою проведення вибору, вони мають доступ до інформації про самі дисципліни, які є предметом вибору в навчальному плані. Серед особливостей ОП відзначимо фактичну попередню узгодженість групового вибору дисциплін (невеликою групою студентів), в такому випадку здобувачі фактично узгоджують між собою предмети вибору. Вибіркова навчальна дисципліна включається до робочого навчального плану за умови запису на неї кількості студентів, визначеної відповідним наказом НаУКМА. Відмітимо, що малокомплектність груп здобувачів унеможливує вибір декількох вибірових дисциплін однією групою водночас та обумовлює обмежений вибір вузькоспеціалізованих дисциплін, хоча під час спілкування з експертами здобувачі не скаржились на обмеження прав вибору у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії. Окрім того, студенти мають змогу користуватися платформою дистанційного навчання НаУКМА <https://distedu.ukma.edu.ua> та брати участь у програмах студентської мобільності з відповідним перерахуванням прослуханих у партнерських іноземних інституціях вибірових курсів, що створює додаткові можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії. Це зазначено в “Положенні про порядок участі у програмах міжнародної академічної мобільності здобувачів вищої освіти” <https://cutt.ly/wzH7yAT>. Натомість пандемія внесла свої корективи, і здобувачі, які є студентами станом на момент експертизи, практично не реалізували цю можливість, хоча під час спілкування підтвердили, що брали участь в конкурсних відборах.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

ОП “Археологія” передбачає проходження здобувачами профільної практики, яка цілком забезпечує потребу здобувачів у набутті практичних знань, навичок і умінь, необхідних для подальшої професійної діяльності. Також до практичної підготовки здобувачів освіти входить підготовка відповідної документації (підготовка запиту щодо оформленні Відкритого листа і супровідних документів, оформлення звіту). Відповідно до навчального плану та як зазначено у відомостях самооцінювання, здобувачі проходять профільну практику здобувачі проходять в передбаченому навчальним планом обсязі 135 навчальних годин (68 годин практичних занять і 67 годин самостійної роботи). Безумовним позитивом є факт організації проходження практики на базі науково-дослідного центру “Археологічна експедиція НаУКМА”, а також те, що протягом навчання студенти та аспіранти мають можливість працювати за обраним фахом у археологічних експедиціях Інституту археології НАН України, музеїв та інших університетів, які є потенційними роботодавцями. Практика здобувачів ОП “Археологія” проводиться відповідно до “Положення про практику студентів НаУКМА” <https://cutt.ly/lzJWbAM>. Науково-дослідний центр “Археологічна експедиція НаУКМА” розпочав існування з 2002 року як навчально-дослідний підрозділ кафедри історії на базі магістерської програми “Археологія та давня історія України”. Як зазначено на сторінці експедиції та було наголошено під час зустрічей, мета експедиції полягає в забезпеченні викладачів та студентів НаУКМА умовами для організації та проведення самостійних археологічних досліджень з метою поліпшення практичної підготовки студентів як майбутніх фахівців у галузі археології та історії. Експедиція працює на засадах поєднання навчання з дослідницькою та науковою роботою на всіх етапах фахової підготовки <https://cutt.ly/gzKiEaD>. Під час проходження практики для студентів створені умови для закріплення набутих теоретичних знань в рамках базових курсів з археології, розширення та поглиблення знань що отримані на 1 курсі навчання. Методика організації практики дозволяє практично засвоїти сучасні методи археологічних досліджень пам’яток різних типів та періодів; студенти опановують різні методи фіксації та камеральної обробки археологічних матеріалів в польових умовах. Важливим є оволодіння навичками та принципами наукової звітності за проведені польові дослідження відповідно до норм та вимог Польового комітету Інституту археології НАН України. Відтак це призводить до формування навичок самостійної організації та проведення археологічних досліджень.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Студенти набувають компетенцій, які допомагають їм у подальшому влитися до загальноосвітньої археологічної академічної спільноти за допомогою системи відповідних курсів (“Науково-дослідний семінар: історіографія археологічних досліджень”, “Науково-дослідний семінар: етика і методика наукової праці”, “Методологія наукових досліджень у галузі археології”, “Теорія і практика археологічних досліджень”). Також студенти обізнані у корпоративній культурі закладу з урахуванням культури доброчесності наукових досліджень. Крім цього, за допомогою розвинутої мережі студентських товариств у НаУКМА, здобувачі набувають навичок участі та організації соціальних проєктів, популяризації археологічних досліджень для широкого загалу. Здобувачі активно залучені до

корпоративних проєктів НаУКМА та беруть активну участь в організації різноманітних заходів, що надає практичний досвід використання набутих навичок. Запропоновані в ОП нормативні та вибіркові навчальні дисципліни дозволяють магістрам-археологам набути необхідних навичок володіння засобами наукової комунікації та інформаційними технологіями. Здобувачі опановують методики викладання археологічних та антропологічних дисциплін, а також популяризації набутих знань. Студенти опановують навички самостійного наукового дослідження та способи його репрезентації у вигляді доповідей, виступів, наукових публікацій, тощо.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Відповідний професійний стандарт для ОП “Археологія” наразі відсутній. Натомість, при укладанні ОП використано Державний класифікатор професій <https://cutt.ly/szJDbhl>, якому ОП цілком відповідає <https://cutt.ly/LzJDUKL>.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Обсяг освітніх компонентів ОП відповідає нормам навантаження і становить 120 кредитів ЄКТС. Дві третини годин всіх курсів спрямовані на самостійну роботу здобувачів і передбачають різні форми завдань. Ця кількість годин для самостійної роботи відповідає нормам і забезпечує досягнення цілей і ПРН. Під час зустрічей з здобувачами та випускниками експерти переконались в тому, що навчальне навантаження ОП “Археологія” є реалістичним, відповідним сучасним вимогам, потребам та можливостям здобувачів освіти і створює умови для підготовки фахівця-професіонала в галузі “археологія”. Позитивним є той факт, що випускники наголосили на відсутності дисциплін, які були недоречними чи виходили за межі проблемного поля археології і це дозволило їм сформуватися фахово, що в подальшому позитивно вплинуло на працевлаштування.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Дуальна форма освіти на ОНП “Археологія” не впроваджена.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

ОП “Археологія” є унікальною програмою підготовки магістрів археології, що укладена відповідно до потреб роботодавців. Актуальність програми засвідчується попитом на її випускників зі сторони фахових установ, високим показником подальшого професійного розвитку шляхом здобуття наукових ступенів (з 170 випускників програми - 33 кандидати історичних наук зі спеціальності “археологія”) ОП пропонує здобувачам сучасні логічно побудовані навчальні курси, що дозволяють комплексно вивчити археологію України, методи аналізу здобутих у ході розкопок джерел, дають навички оформлення археологічної документації (відкритих листів, польових описів, щоденників, звітів, тощо). ОП “Археологія” дає можливість здобувачам для набуття необхідних фахових компетентностей.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Потребує вдосконалення система забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії в частині вибірковості курсів кафедри, оскільки малокомплектність груп здобувачів унеможлиблює вибір декількох вибіркових дисциплін однією групою водночас та обумовлює обмежений вибір вузькоспеціальних дисциплін, хоча під час спілкування з експертами здобувачі не скаржились на обмеження прав вибору у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії. Окрім того, рекомендовано розглянути можливість розширення вибіркового блоку за рахунок можливості обирати дисципліни з інших спеціальностей та запровадити міждисциплінарні курси (наприклад, з ОП з журналістики, біології, права, криміналістики, тощо) з метою активізації залученості здобувачів ОП “Археологія” до світової академічної спільноти рекомендовано запровадити практику читання лекцій гостьовими професорами-науковцями з установ-партнерів.

Рівень відповідності Критерію 2.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

ОП "Археологія" має чітку та продуману структуру, зміст цілком відповідає предметній області археології, в рамках ОП забезпечено блок вибіркових дисциплін та практичної підготовки, ОП має деякі рекомендації, які не є критичними.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому 2021 р. <https://tinyurl.com/Pravila2021>, Перелік конкурсних предметів (вступних екзаменів) та вагових коефіцієнтів до складових конкурсного балу для вступу на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра у 2021 р. <https://tinyurl.com/Perelik> та Програма фахового вступного випробування зі списком питань і чітко зазначеними критеріями оцінювання 2020 р. <https://tinyurl.com/ArheologyPrograma> виміщені у вільному доступі на сайті НаУКМА. Правила прийому не містять дискримінаційних норм та не мають на меті відібрати лише тих, хто навчався на спеціальності 032 "історія та археологія" кафедри історії НаУКМА на бакалавраті. Більше половини здобувачів освіти магістерського рівня вступили до НаУКМА з інших ЗВО та навчальних програм.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Програма вступних випробувань <https://tinyurl.com/ArheologyPrograma> враховує специфіку навчальної програми, концентрує свою увагу на археологічній періодизації давньої історії України, та виявляє рівень знань абітурієнтів стосовно спеціальних питань і окремих галузей знань, дотичних до ОП (антропологія, етногенез, тощо).

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила врахування результатів навчання є доступними для студентів і розміщені на сайті НаУКМА <https://tinyurl.com/MijnarodnaDiialnist>. Також студенти мають змогу звернутися до окремого відділу міжнародної мобільності, який надасть студентові консультацію щодо різноманітних питань. Назване вище Положення про порядок участі у програмах міжнародної академічної мобільності студентів бакалаврських і магістерських програм НаУКМА містить норми про врахування кредитів ЄКТС та здобутих балів. Нормативно-правова база з даного питання наявна в ЗВО, однак на освітній програмі, яка проходить акредитацію, випадків міжнародної мобільності студентів не було (за словами студентів, одна студентка мала їхати до іншої країни минулого року, однак це не вдалося через запровадження карантинних заходів). Випадків студентської мобільності в межах України на ОП не виявлено.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

На сайті НаУКМА і вільному доступі міститься Положення про порядок та процедуру визнання в Національному університеті "Києво-Могилянська академія" результатів навчання, здобутих через неформальну або інформальну освіту <https://tinyurl.com/NeformalnaOsvita>. Випадків застосування цього положення на ОП "Археологія" не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Безперечною позитивною практикою є відсутність зосередження викладачів виключно на випускниках бакалаврату кафедри історії НаУКМА. Всі документи для вступу на ОП “Археологія” функціонують на офіційному сайті ЗВО. Правила прийому не містять дискримінаційних положень. Зміст вступних випробувань враховує особливості освітньої програми.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Задля практичного використання наведених вище Положень і Правил щодо врахування результатів навчання, рекомендується покращити студентську мобільність на ОП “Археологія”. В результаті проведеної експертизи були виявлені розбіжності в передумовах вступу на навчання за ОП. За словами викладачів та даних з сайту НаУКМА <https://tinyurl.com/ZagalnaInformatsia>, на ОП можна вступити, окрім рівня бакалавра, також за наявності освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста. Такий випадок мав місце, за словами Гаранта ОП. Однак, у Правилах прийому до ЗВО 2021 р. <https://tinyurl.com/PravilaPrijomu2021> та Програмі фахового вступного іспиту <https://tinyurl.com/ArheologyPrograma> цього не зазначено. Рекомендовано уніфікувати інформацію на сайті та у нормативних документах. ОП варто звернути увагу на практику застосування неформальної освіти, зважаючи, що нормативні основи ЗВО уже розроблені.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Вимоги, наявні у критерії, виконані ЗВО. Вся інформація щодо вступу на навчання та освітній програмі є доступною для абітурієнтів і всіх бажаючих із нею ознайомитись. Правила прийому та вступних випробувань створені відповідно до особливостей даної ОП та не містять дискримінаційних положень. Система зарахування балів, здобутих студентом в ході академічної мобільності або неформальної освіти, працює відповідно до нормативно-правової бази ЗВО.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Викладачі ОП “Археологія” дотримуються студентоцентрованого підходу, всебічно розвивають студентів та допомагають їм у розробці власних наукових тем згідно з принципами академічної свободи. Це знайшло підтвердження у словах студентів, які навчаються на ОП. Окрім цього, викладачі ОП працюють на перспективу, допомагаючи студентам визначитись із темою дипломної роботи таким чином, щоб надалі її можна було розвинути у дисертаційному дослідженні. Ця інформація спирається на слова випускників ОП. Строки вибору теми і процедура затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи встановлені у відповідному Положенні ЗВО <https://tinyurl.com/PolojenniaMagisterskaRobota>. Викладачі на ОП сприяють залученню студентів до етики проведення археологічних досліджень, виховують у них загальнонаукові цінності щодо академічної доброчесності і відповідальності. Це виражається у системі відповідних курсів, наприклад: “Науково-дослідний семінар: етика і методика наукової праці”, “Методологія наукових досліджень у галузі археології”. У ЗВО діє Комітет з етики наукових досліджень <https://tinyurl.com/KomitetZEtyky>. Форми і методи навчання спираються на залучення до викладання археологів-практиків, що позитивно впливає на засвоєння студентами матеріалу і досягненні ПРН. Поряд із лекціями та семінарами, студентам пропонують виконувати практичні завдання. Таким чином, викладачі вільні у своєму виборі форм і методів навчання. Більшість із викладачів за сумісництвом є працівниками Інституту археології НАН України. У ЗВО сформовано студентоцентрований підхід завдяки тому, що студенти мають самостійно формувати свою індивідуальну навчальну траєкторію шляхом запису на вибірковій дисципліні <https://tinyurl.com/ZapysNaVybirkovyiDisciplini>. Оголошення про початок запису та інструкції стабільно з’являються на сайті ЗВО <https://tinyurl.com/Oglohennia> заздалегідь до початку процедури. Під час спілкування з випускниками освітньої програми, експертна група встановила, що зазвичай тема магістерської кваліфікаційної роботи студента є дотичною до сфери наукових зацікавлень його наукового керівника. У документах, що були додатково надіслані експертній групі, зазначені теми кваліфікаційних робіт (2020 р.) та наукові керівники здобувачів освіти. Завдяки зведеній інформації про викладачів ОП, наведеній у Звіті про самооцінювання, експертна група мала можливість переконатися в сферах наукових пріоритетів викладачів. Так, встановлено, що темою “Озброєння киммерійського часу на території України” керує викладач курсу “Озброєння доби міді-бронзи й раннього заліза за даними археології”, темою “Бронзові прикраси підгірцівського типу Середнього Подніпров’я” керує викладач дисципліни “Ранній залізний вік України та суміжних територій”, темами “Одونتологія ольвіополітів та пізньоскіфського

населення Нижнього Дніпра” і “Одونتологія та краніоскопія населення доби пізньої бронзи на матеріалах Рованцівського могильника” керує антрополог, викладач курсу “Методика антропологічних досліджень”.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Експертна група виявила, що на сайті ЗВО постійно опублікована інформація стосовно цілей, змісту і програмних результатів навчання. З нею можуть ознайомитись абітурієнти, студенти, випускники та всі учасники навчального процесу <https://tinyurl.com/ZagalnaInformatsia>. Студенти вчасно отримують інформацію щодо курсів завдяки особистому спілкуванню з викладачами або використанню системи дистанційного навчання Moodle <https://distedu.ukma.edu.ua/>, а також працюючої корпоративної пошти Академії. Критерії оцінювання знань студентів є доступними на офіційному сайті ЗВО <https://tinyurl.com/KryteriiOtsiniuvanniaZnan>. Критерії оцінювання знань і завдання (форми робіт) з кожного освітнього компоненту студенти, за їх словами, отримують на першому занятті з кожного курсу або ж з корпоративної пошти ЗВО. За словами працівників кафедри, в умовах дистанційного навчання студенти своєчасно отримують всю актуальну інформацію стосовно навчального процесу завдяки злагодженій роботі корпоративної пошти та сервісу Google Meet.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

На ОП викладають професіонали-практики. Ними застосовується проектний підхід, коли студенти можуть використовувати найновітніші відкриття і результати досліджень у власних роботах. Окрім цього, викладачі залучають до освітнього процесу і результати власних досліджень надаючи студентам доступ до бібліотеки кафедри, а також за допомогою інтернет-посилань на сайт <https://www.academia.edu/>, як було зазначено на зустрічі. Логічними підсумками дослідницької діяльності викладачів є практика видання навчальних посібників з власних авторських курсів (Залізник Л.Л. Стародавня історія України. К., 2019, 640 с.). В межах ОП проводиться профільна археологічна практика, завдяки чому студенти можуть використати набуті ними теоретичні знання на практиці під керівництвом Залізняка Л.Л. та Білинського О.О. За словами викладачів і здобувачів освіти, студенти також можуть приєднатися до участі в роботі експедицій Інституту археології НАН України відповідно до Угоди з установою. Вибір теми магістерського дослідження проходить виходячи із зацікавлень студента та окреслення меж майбутнього дослідження. Наступними кроками є вибір наукового керівника дослідження, формулювання теми і її затвердження згідно з Положенням про кваліфікаційну роботу студента, розміщеного на сайті ЗВО <https://tinyurl.com/PolojenniaMagisterskaRobota>. За словами здобувачів освіти, до освітніх курсів постійно додається нова інформація згідно з результатами досліджень. На думку здобувачів і випускників ОП всі курси є доцільними. Варто відзначити заохочення зі сторони адміністрації ЗВО до наукових публікацій як студентів, так і викладачів, зокрема через систему грантів. Під час зустрічі з керівництвом ЗВО експертна група встановила, що для внутрішніх грантів для мотивації викладачів до публікацій в Scopus і Web of Science було виділено 2 млн. грн. Також було встановлено, що 17 власних журналів ЗВО містяться у цих базах. У ЗВО діє система внутрішніх конкурсів, фонд “Наука”. Система грантового забезпечення спонукає і заохочує викладачів і студентів публікувати свої наукові здобутки. Викладач Капустін К.М. у 2013 та 2015 рр. став учасником програм The National Heritage та Державного фонду фундаментальних досліджень, про що є відомості у Звіті про самооцінювання ОП. Старший викладач кафедри Білинський О.О. 2021 р. став переможцем п'ятого конкурсу проектів для розвитку науки, інновацій та наукової освіти в НАУКМА <https://tinyurl.com/KonkursProektiv>. У ЗВО наявна нормативна база щодо преміювання співробітників і студентів у разі публікації їх досліджень у міжнародних наукових виданнях <https://tinyurl.com/PremiiPublikatsii>.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Викладачі ОП при оновленні курсів використовують новітні досягнення археології України та світу, спираються на власні дослідження та дослідження їх зарубіжних колег (насамперед, це представлено у силабусах, списках рекомендованої літератури більшості дисциплін). Наразі, за словами студентів, зміст курсів ОП поповнився використанням комп'ютерних технологій для 3D-реконструкції археологічних знахідок. Оновлення освітніх компонентів ОП відбувається щороку та з урахуванням думки здобувачів освіти. Тричі на рік перед сесією студенти проходять онлайн-опитування, організовані Центром забезпечення якості освіти НаУКМА <https://qa.ukma.edu.ua/>. Інформація, здобута під час опитування студентів, повідомляється викладачам задля покращення їх курсів. Також при створенні проекту ОП враховуються побажання всіх стейкхолдерів. Оголошення щодо опитування періодично з'являється на сайті ЗВО <https://tinyurl.com/ProjektOP>.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Викладачі ОП є щорічними учасниками міжнародних археологічних конференцій, наукових проєктів, співпрацюють з іноземними ЗВО. Результати цієї співпраці відображені при перегляді курсів на ОП, зокрема стосовно вивчення крем'яних знарядь праці, антропології, просторової реконструкції, тощо. Професорсько-викладацький склад кафедри має стійкі традиції роботи з іноземними колегами над спільними публікаціями та у експедиціях. Наприклад: «Спільний українсько-польський проєкт з археологічного вивчення римської цитаделі Ольвії Понтійської» (участь у проєкті Буйських А.В.), проєкт з Євразійським відділенням Германського археологічного інституту, м. Берлін 2018-2022 рр. (участь у проєкті брала Потехіна І.Д.) та ін. У ЗВО наявні прописані Стратегія розвитку НаУКМА на 2015-2025 рр. та Стратегія розвитку факультету гуманітарних наук на 2018-2025 рр., до якого відноситься кафедра археології <https://tinyurl.com/Strategii>. В стратегії приділено увагу розвитку міжнародної діяльності закладу. Вся актуальна інформація щодо міжнародної діяльності ЗВО розміщена на сайті Відділу міжнародного співробітництва НаУКМА <https://dfc.ukma.edu.ua/>, а також у соціальних мережах. Окремим документом регулюється порядок участі студентів у міжнародних навчальних програмах <https://tinyurl.com/MijnarodnaDiialnist>. За словами студентів, вони мають можливість брати участь у міжнародних програмах, однак, за сучасних умов, мобільність відбувається дистанційно. Здобувачі освіти на викладачі ОП через бібліотеку ЗВО мають доступ до міжнародних електронних баз даних Scopus та Web of Science.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Сильною стороною навчання на ОП є студентоцентризований підхід, завдяки якому здобувачі цілком мають змогу визначитись зі своєю науковою темою та самі формують власні індивідуальні освітні траєкторії. Студентство визнано самодостатнім учасником освітнього процесу і не потребує надмірної опіки з боку адміністрації ЗВО. Більша частина викладачів ОП є практикуючими археологами, тому вони передають студентам не тільки теоретичні знання, а і практичні навички роботи.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Анотації освітніх компонентів на сайті НаУКМА не завжди є актуальними. Подекуди вони не містять навчальних годин, розбаловки і завдань курсу. Рекомендовано переглядати зміст анотацій та доповнювати їх необхідною інформацією. На сайті ЗВО не представлено силабусів освітніх компонентів. Силабуси освітніх компонентів наявні до кожної нормативної дисципліни та представлені у Звіті про самооцінювання. Студенти можуть ознайомитися з програмами освітніх компонентів на сайті дистанційного навчання ЗВО <https://distedu.ukma.edu.ua/>. За словами представниці Міжнародного відділу НаУКМА, викладачі і студенти цілком мають право реалізовувати свої проєкти міжнародної мобільності, однак викладачі і магістри ОП «Археологія» не надто цим користуються. Тому рекомендовано покращити практику запрошення гостьових лекторів із українських і закордонних ЗВО, викладацьку і студентську мобільність. Рекомендовано додати до всіх силабусів курсів останні розробки і публікації викладачів. Через малочисельність груп здобувачів освіти на ОП «Археологія» вважаємо певною мірою обмеженою реалізацію права вільного обрання вибіркових дисциплін, оскільки згідно діючих нормативних документів є вимоги до кількості здобувачів в групі.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Навчання і викладання на ОП «Археологія» здійснюється відповідно до нормативно-правової бази ЗВО, враховує думку здобувачів вищої освіти, не чинить перешкод для їх академічної свободи та вільного незалежного вибору теми магістерського наукового дослідження. Студенти мають змогу власноруч формувати власну освітню траєкторію, але, зважаючи на обмежену кількість здобувачів, в досить специфічний спосіб. Міжнародна мобільність викладачів і студентів знаходиться на стадії розвитку. Загалом, навчання і викладання на ОП «Археологія» відповідає вимогам Критерію 4.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

За словами здобувачів освіти, вони дізнаються про види робіт, форму занять і розбаловку під час першого заняття з освітнього компоненту, консультації з викладачем або ж за допомогою системи дистанційного навчання Moodle <https://distedu.ukma.edu.ua/>. На платформі дистанційного навчання містяться програми навчальних дисциплін, описи форм контролю та критерії оцінювання з кожного освітнього компонента. Загалом же, викладачі керуються Положенням про критерії оцінювання знань студентів <https://tinyurl.com/KryteriiOtsiniuvanniaZnan>, де вміщені чіткі і зрозумілі для студентів вимоги. Всі курси і практики підпорядковуються вимогам даного Положення НаУКМА. Окрім цього положення, до нормативно-правової бази ЗВО з цього питання належать: Положення про організацію освітнього процесу в НаУКМА <https://tinyurl.com/OrganizatsiaOsvitnogoProtsesy>, Положення про ректорські контрольні роботи у НаУКМА <https://tinyurl.com/Rektorsky>, Положення про магістерську роботу студента <https://tinyurl.com/PolojenniaMagisterskaRobota>, Положення про практику студентів НаУКМА <https://tinyurl.com/PolojenniaPraktyka> та Положення про рейтингову систему оцінювання знань <https://tinyurl.com/RejtyngovaSystema>. Результати поточного контролю є завжди доступними здобувачам освіти. Впродовж семестру викладачі зобов'язані двічі (на 8 і 14 тижні) повідомляти здобувачам освіти результати проходження ними поточного контролю знань.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти для даної ОП відсутній. Форми атестації відповідають загальному положенню ЗВО про критерії оцінювання знань студентів <https://tinyurl.com/KryteriiOtsiniuvanniaZnan>.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

За словами представників Відділу по роботі зі студентами, вони допомагають врегулювати конфліктні ситуації, якщо вони виникають. На зустрічі зі студентами експертна група з'ясувала, що студенти, у разі виникнення непорозумінь, намагаються вирішити конфлікти безпосередньо із викладачем. За словами Гаранта ОП, студенти можуть звертатися задля вирішення будь-якої проблеми до завідуючого кафедрою. Положення про врегулювання конфліктних ситуацій наразі відсутнє у ЗВО. Правила оцінювання студентських робіт прописані у Положенні про критерії оцінювання знань студентів <https://tinyurl.com/KryteriiOtsiniuvanniaZnan>. У ЗВО наявна нормативно-правова база з питання перескладання іспитів/заліків та перезарахування курсів - Положення про організацію освітнього процесу в НаУКМА <https://tinyurl.com/OrganizatsiaOsvitnogoProtsesy>. У разі перескладання контрольних заходів, декан факультету формує відповідну комісію, що унеможливує оцінювання знань студента виключно викладачем певного освітнього компоненту. Положення про порядок створення, організацію і роботу екзаменаційної комісії в НаУКМА <https://tinyurl.com/EkzamKomisiia> регулює проведення публічного захисту магістерської кваліфікаційної роботи. Задля запобігання заангажованості викладачів, до комісії залучають зовнішніх екзаменаторів. Як стверджено у звіті про самооцінювання, на ОП існує практика написання зовнішніх відгуків на кваліфікаційні роботи студентів. У самоаналізі освітньої програми зазначено, що станом на сьогодні у ЗВО немає процедури оскарження результатів контролю знань. Однак за словами представників студентського самоврядування, студент, що має намір оскаржити процедуру чи результати контролю, звертається до Студентської колегії НаУКМА. Потім створюється Профільна комісія НаУКМА, яка складається в тому числі з представників Студентського Самоврядування, і розглядає справу. Звернення здобувачів до органів Студентського Самоврядування із запитом щодо необ'єктивного оцінювання або стосовно покращень процедури проходження контролю знань часто виливались у перегляд силабусів навчальних компонентів або ж семестрових чи річних навчальних планів дисциплін.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

У ЗВО наявне Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА <https://tinyurl.com/PolojenniaAcademDobrochesnist>. У цьому документі чітко прописаний алгоритм перевірки студентських робіт на плагіат за допомогою сервісу Unicheck Україна <https://unicheck.com/> та притягнення студентів до відповідальності, в разі виявлення порушення академічної недоброчесності. З вищезазначеного Положення

впливає що студент, у кваліфікаційній роботі якого було знайдено плагіат, відраховується з НаУКМА. Положення є постійно доступним на сайті ЗВО. Окрім цього, ЗВО вживає заходів для ознайомлення студентів з нормами академічної доброчесності та її популяризації. На ОП викладаються курси, які включають у себе питання дотримання академічної доброчесності: “Методологія наукових досліджень у галузі археології” та “Науково-дослідний семінар: етика і методика наукової праці”. Онлайн-курс викладачів НаУКМА “Академічна доброчесність в університеті” <https://tinyurl.com/AcademDobrochesnistZVO> не є обов’язковим, але є доступним для студентів. Кожен студент, який вступив до НаУКМА, має скласти присягу із зобов’язанням дотримуватись правил академічної доброчесності, що засвідчує ознайомлення студента з відповідним Положенням. Такі заходи формують внутрішню корпоративну культуру якості освіти. У межах ЗВО також діє Комітет з етики, який формує Кодекс етики НаУКМА <https://tinyurl.com/KodexEtyky>. Перевірку кваліфікаційних робіт здійснює комісія факультету чи кафедри. Для цього на ОП використовується система Unichек Україна. Затверджено заходи для перевірки студентських кваліфікаційних робіт <https://tinyurl.com/ZahodyPerevirky>. Публікації викладачів і студентів розміщені в інституційному репозитарії НаУКМА <http://ekmair.ukma.edu.ua/>. Реакція ЗВО на виявлений у студентській кваліфікаційній роботі плагіат, після розгляду справи комісією та встановлення тяжкості порушення, може полягати або в недопущенні студента до атестації в межах навчального компонента, або його відрахуванням з НаУКМА, відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти. Варто зазначити, що на ОП “Археологія” не було виявлено таких випадків.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Безумовно, однією з кращих практик є наявність етики доброчесності, її популяризація студентами і викладачами. Неупередженість викладачів також виступає у цьому контексті. Практикою, що позитивно відбивається на оновленні змісту навчальних курсів є анонімні опитування студентів 3 рази на рік перед сесією. Завдяки різностороннім способам інформування, студенти вдасно дізнаються про форми контролю знань.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Експертна група рекомендує створити нормативно-правову базу щодо питання з врегулювання конфліктних ситуацій та оскарження результатів контролю знань. Рекомендовано доопрацювати силабуси на предмет наявності критеріїв оцінювання, які визначені у відповідних навчальних програмах дисциплін.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

ЗВО забезпечує вчасне інформування учасників освітнього процесу про проходження, розбаловку і результати контрольних заходів. Процедури проведення і перескладання контрольних заходів регулюються відповідними документами, що виключають викладацьку необ’єктивність. У ЗВО створено потужну базу із забезпечення та популяризації академічної доброчесності. Освітня програма відповідає вимогам Критерію 5.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

ОП “Археологія” є унікальним позитивним прикладом якісного забезпечення викладання дисциплін ОП висококваліфікованими викладачами. Викладання дисциплін нормативного та вибіркового блоку забезпечується як штатними працівниками кафедри, що спеціалізуються на власне археологічних проблемах, так і на викладачів-сумісників, що мають безпосередній зв’язок з профільною установою Інститутом археології НАН України. Безумовним позитивом є наявність у складі молодих викладачів кафедри випускників ОП “Археологія”. Усі викладачі мають безпосередній прямий зв’язок їхньої академічної та професійної кваліфікації з дисциплінами, що викладають, вони є унікальними та визнаними в Україні та за її межами професіоналами-науковцями фаху та дисциплін що викладають. Усі штатні викладачі та викладачі-сумісники за науковим напрямом є практикуючими археологами, за основним місцем роботи працюють в профільній установі, мають достатню кількість публікацій,

досвід апробації наукових досліджень на конференціях. Підготовку здобувачів здійснюють знані археологи, серед яких д.і.н., доц., зав. кафедри, гарант ОП “Археологія” Клочко В.І.; один з ініціаторів заснування програми д.і.н., проф., зав.відділу археології кам'яного віку Інституту археології НАН України Залізняк Л.Л. (науковий керівник 13 успішно захищених кандидатських дисертацій, автор близько 400 наукових і науково-популярних публікацій, у тому числі – 30 монографій). Серед молодих викладачів кафедри археології: к.і.н., ст.викл. Білинський О.О. Фахову підготовку здобувачів здійснюють сумісники з профільних установ, зокрема з Інституту археології НАН України: д.і.н., проф., зав. відділу енеоліту доби бронзи Отрошенко В.В.; д.і.н., доц., заст. директора з наукової роботи, зав. відділу археології Нижнього Побужжя в НІАЗ «Ольвія» НАН України Буйських А.В.; к.і.н., доц., зав. відділу біоархеології Потехіна І.Д.; к.і.н., доц., зав. відділу Польового Комітету Болтрик Ю.В.; к.і.н., доц., зав. відділу археології Києва Івакін В.Г. та інші. Сумісником на ОП працює д.і.н., доц., зав. Науково-дослідної лабораторії археології Київського університету імені Бориса Грінченка Відейко М.Ю. Ці відомості в достатній мірі відображені у зведеній інформації про викладачів.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Конкурсний добір штатних науково-педагогічних працівників кафедри археології на посади відбувається відповідно до “Положення про порядок обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників НаУКМА” <https://cutt.ly/ZzIfVm8>. Під час зустрічей з керівництвом та викладацьким складом експерти мали можливість переконатись що відбір кандидатур викладачів відбувається з дотриманням всіх передбачених законодавством та нормативним документами НаУКМА процедур та у відповідності до потреб ОП “Археологія”. Викладачі-сумісники залучаються до викладання на ОП “Археологія” поза конкурсом, натомість з урахуванням їх професійного рівня, кваліфікації та наукових здобутків в галузі археології, у відповідності до оцінки їхнього наукового доробку гарантом ОП (в даному випадку - завідувачем кафедри). Високий рівень викладачів кафедри, які є відомими фахівцями в галузі археології підтверджено науковими ступенями, фактами міжнародної співпраці, стажуваннями, наявними публікаціями.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

У звіті самооцінювання зазначено, що залучення роботодавців відбувається у вигляді наукової співпраці (конференції, семінари, зустрічі). Експертна група також окремо відмічає, що існує практика тісного залучення та плідної співпраці з одним з основних роботодавців ОП “Археологія”, а саме Інститутом археології НАН України. Випускники кафедри переважно працевлаштовані в структурних підрозділах цієї установи, а також в інших профільних організаціях. Кафедра археології має багаторічний досвід та орієнтована на розвиток відносин із зарубіжними освітніми установами та організаціями серед яких Інститут класичної археології Техаського університету США, кафедра археології Сорбонни (Париж), кафедра археології Познанського університету (Польща), Інститут археології та етнології Гданська (Польща). Станом на сьогодні головною метою співпраці було вивчення і використання міжнародного досвіду підготовки фахівців з археології, поки в цьому напрямку переважає наукова складова. Під час навчання в рамках проведення різноманітних заходів наукового характеру магістри ОП “Археологія” мають можливість спілкування з потенційними роботодавцями в бібліотеках, музейних і архівних установах. Частина заходів наукового та навчального характеру ОП “Археологія” проходять з залученням ресурсів бібліотеки, архіву та музейних колекцій Інституту археології НАН України (відповідно до Угоди про співпрацю, директор Чабай В.П.), з рештою роботодавців співпраця відбувається без офіційних угод: на базі Національного музею історії України, Музею історії м. Києва, Національного заповідника “Софія Київська”, Національного історико-архітектурного музею “Київська фортеця” де працюють випускники ОП, що сприяє певній спадкоємності працевлаштування. Важливим також є досвід участі здобувачів освіти в роботі археологічних експедицій, як в рамках проходження профільної практики так і за власним бажанням чи запрошенням. Існує багаторічний досвід участі потенційних роботодавців в наукових конференціях та дослідницьких проєктах кафедри. Зазначимо, що Інститут археології як профільна установа є присутнім на всіх етапах підготовки кандидатів-археологів. Як вже було зазначено вище, частина викладачів ОП є сумісниками, а за основним місцем роботи - науковими співробітниками, зав. відділами Інституту археології НАН України, їх роль в організації та реалізації освітнього процесу є вагомою, наприклад, д.і.н., проф.Залізняк Л.Л. є одним з засновників програми, науковим керівником 13 успішно захищених дисертацій випускниками програми.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Як вже було зазначено, викладачі кафедри археології, як штатні, так і сумісники, є фахівцями-практиками, що проводять регулярні археологічні дослідження. Результати своїх досліджень регулярно впроваджують у навчальний процес, це супроводжується систематичним вдосконаленням навчальних програм (в т.ч. за результатами щорічних опитувань, як вже зазначалося, а також в разі віднайдення/відкриття нових артефактів, тощо). Як вже було зазначено вище, серед викладачів-сумісників є видатні науковці, які обіймають посади зав.відділами Інституту археології НАН України: д.і.н., проф., зав. відділу археології кам'яного віку Залізняк Л.Л.; д.і.н., проф., зав. відділу енеоліту доби бронзи Отрошенко В.В.; д.і.н., доц., заст. директора з наукової роботи, зав. відділу археології

Нижнього Побужжя в НІАЗ «Ольвія» НАН України Буйських А.В.; к.і.н., доц., зав. відділу біоархеології Потехіна І.Д.; к.і.н., доц., зав. відділу Польового Комітету Болтрик Ю.В.; к.і.н., доц., зав. відділу археології Києва Івакін В.Г. Серед сумісників, що забезпечують підготовку здобувачів ОП «Археологія» також д.і.н., доц., зав. Науково-дослідної лабораторії археології Київського університету імені Бориса Грінченка Відейко М.Ю. Вище вже також було зазначено про працевлаштування випускників в Інституті археології НАН України.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

В НаУКМА розроблена та успішно функціонує система атестації та підвищення кваліфікації працівників відповідно до оновленого Положення (30.12.2020 р.) <https://cutt.ly/XzSbjEL>. Створені умови для підвищення кваліфікації та стажування за різними типами та формами, в т.ч. на базі НаУКМА. Діє низка сертифікаційних програм, натомість викладачі кафедри в них не брали участі. Викладачі мають можливість підвищення кваліфікації шляхом закордонних стажувань та участі в міжнародних наукових проєктах. Ключко В.І. був консультантом спільної українсько-польської археологічної експедиції. Білинський О.О. у 2021 р. став переможцем п'ятого конкурсу проєктів для розвитку науки, інновацій та наукової освіти в НаУКМА <https://tinyurl.com/KonkursProektiv>. Буйських А.В. брала участь в спільних українсько-німецькому проєкті з археологічного вивчення некрополя та передмістя Ольвії Понтійської» (2014-2017) та українсько-польському проєкті з археологічного вивчення римської цитаделі Ольвії Понтійської» (2016-2018). Болтрик Ю.В. у 2009 -2015 рр. брав участь в реалізації проєкту «Фортеці України» у партнерстві з Університетом ім. Адама Міцкевича (Познань, Польща); у 2018-2019 рр. - участь у роботі Міжнародної Історико-Культурної Асоціації «Україна Туреччина» (ІКАУТ). Відейко М.Ю. - учасник міжнародного наукового проєкту "Population agglomerations at Tripolye-Cucuteni mega-sites" CRC1266 - Project D1 2013-2021. Івакін В.Г. проводить дослідження в рамках Міжнародного науково-дослідного проєкту АН Латвії, Туреччини та України «Балтія та Причорномор'я, експериментальна реконструкція торгівельних шляхів». Потехіна І.Д. має низку проєктів: "Genomic history of South-Eastern Europe" <https://reich.hms.harvard.edu> (2015-2020); "Search for the homeland of Proto-Indoeuropean people" (2017-2021); "Stable Isotope analysis of Prehistoric Populations of the Middle and Lower Dnieper Basin, Ukraine" (2016-2020 рр.); україно-японський дослідницький проєкт ІА НАНУ та Meiji University, Tokyo, Japan "The spread of millet (*Panicum miliaceum* and *Setaria italica*) in the South of Eastern Europe in the Bronze Age (2019 -2021) та інші. Козак О.Д. у 2017 р. учасник спільної Україно-польської експедиції у м. Холм (Польща) та Германо-Слов'янської експедиції. Федорченко О.С. працювала у складі Міжнародної дослідницької групи із вивчення археологічної пам'ятки Заскельна VI, членкиня міжнародної асоціації Європейських археологів (ЕА: European Association of Archaeologists (full membership), рецензентка робіт на конкурс Міжнародної програми академічних обмінів Fulbright Program. На кафедрі археології поширена успішна практика підвищення кваліфікації у профільній установі - Інституті Археології НАН України. В рамках існуючих міжнародних Угод науково-педагогічні працівники мають можливість отримати гранти на стажування, відвідування конференцій, проведення окремих досліджень тощо.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Як вже було зазначено, в НаУКМА розроблена та успішно функціонує система атестації та підвищення кваліфікації працівників, створені умови, запропоновані різноманітні типи та форми розвитку викладацької майстерності, в т.ч. на базі НаУКМА. Під час зустрічей з експертами викладачі кафедри погодились з рекомендацією експертів активно долучитись колективу кафедри до можливостей підвищення кваліфікації педагогічної викладацької майстерності на базі ЗВО, враховуючи той позитивний факт, що з введенням карантину в НаУКМА розроблена ціла низка курсів для методичної допомоги в організації онлайн навчання. В ЗВО існує практика проведення мотиваційних заходів, як-то система внутрішніх конкурсів фонду "Наука", преміювання, конкурс на визнання кращого викладача ін. Викладачі кафедри археології мають досвід закордонних стажувань та підвищення кваліфікації в Інституті археології НАН України. Мають досвід грантової діяльності, стажування, участі в міжнародних конференціях, проведення окремих тематичних археологічних досліджень тощо.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Науково-педагогічний персонал ОП "Археологія" відзначається високим науковим та педагогічним професіоналізмом, це є сильною та безумовно позитивною стороною ОП. Унікальність програми забезпечена в т.ч. викладачами-сумісниками, фаховими археологами, антропологами що допомагають своїми здобутками забезпечити успішну реалізацію ОП. Викладачі кафедри мають можливість та бажання фахового розвитку, покращують викладацьку майстерність, особливо це було актуалізовано за умов карантину та переходу на онлайн навчання. Безумовною перевагою є тісна співпраця з профільною установою та одним з основних роботодавців на всіх етапах функціонування та реалізації ОП. Сильною стороною ОП вважаємо якісну підготовку кадрів, які продовжують навчання в аспірантурі та успішно захищають дисертації.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Сумісники є як позитивною стороною, так і фактом для рекомендації. Треба зазначити, що на кафедрі археології вагому частку унікальності ОП “Археологія” забезпечують сумісники. Розуміючи, що в ОП “Археологія” неможливо забезпечити якісну підготовку магістрів без співпраці з профільною установою (Інститутом археології НАН України) та, зважаючи що фахівці-викладачі у сфері археології є унікальними та мають попит на ринку праці, висловлюємо рекомендацію для вирішення цієї проблеми: зробити особливий наголос на підготовці власних кадрів (деякий позитивний досвід цьому питанні у кафедрі вже є). Також ОП варто подбати про залучення ширшого кола роботодавців, що дозволить розширити можливості як ОП в цілому, так і її випускників. Бажано запровадити практику запрошення гостьових лекторів від потенційних роботодавців з інших установ, в т.ч. тих, які мають досвід працевлаштування випускників ОП (НДЛ археології Київського університету ім. Бориса Грінченка, Національний музей історії України, Музей історії м. Києва, Національний заповідник “Софія Київська”, Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАНУ, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний історико-архітектурний музей “Київська фортеця”, Канівська експедиція, регіональні краєзнавчі музеї). Рекомендовано посилити педагогічну складову підвищення кваліфікації викладачів ОП в контексті розвитку та вдосконалення педагогічної майстерності, особливо в умовах дистанційного навчання.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

НаУКМА належним чином в сучасному правовому полі забезпечує дотримання критерію. Розроблені необхідні нормативні документи ЗВО та створені умови для конкурсного відбору кваліфікованих кадрів. Науково-педагогічні працівники мають можливості обрання форм та видів підвищення кваліфікації, в ЗВО запроваджені різноманітні форми мотивації викладачів. Безумовним позитивом ОП “Археологія” є залучення роботодавців до розробки та вдосконалення ОП.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Експертна група, провівши огляд матеріально-технічних ресурсів університету, в цілому може окреслити їх як такі, що задовольняють потреби ОП. Доступ до матеріалів для наукових досліджень здобувачі освіти та викладачі можуть отримати в Науковій бібліотеці НаУКМА <https://library.ukma.edu.ua/index.php?id=643>. Окрім цього, студенти мають можливість безкоштовно працювати в інтернеті з доступом до бібліотечних фондів. Студенти мають можливість використовувати професійну кафедральну бібліотеку, котра була доступна для них навіть у часи карантину. Навчання за ОП здійснюється у 3-х корпусах, проте основні курси навчального процесу проводяться у двох аудиторіях при кафедрі та приміщенні кафедральної бібліотеки. З навчальними приміщеннями ЕГ мала можливість ознайомитися під час відеоекскурсії. Аудиторії обладнані комп'ютерним обладнанням, проектором та телевізійним обладнанням. Проте варто відзначити, що комп'ютерне обладнання вимагає оновлення. Позитивним фактом є можливість використання спорядження Інституту археології при проведенні експедицій, проте на майбутнє, особливо зважаючи, що функціонує експедиція Могилянки, варто подбати й про власне спорядження.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Студенти та викладачі ОП мають змогу безкоштовного та вільного доступу до всіх необхідних інфраструктурних та інформаційних ресурсів необхідних для навчання, викладацької діяльності та написання наукових робіт. Зважаючи на тісну співпрацю ОП з Інститутом археології, викладачі та студенти мають можливість використовувати як матеріально-технічну, так і наукову базу Інституту для проведення наукових досліджень та організації навчального процесу. Як зі студентами, так і з викладачами постійний зв'язок підтримує адміністрація, використовуючи для цього корпоративну пошту, інші інструменти та соціальні мережі. Учасники освітнього процесу вчасно отримують всю необхідну інформацію. Студенти також отримують інформацію про можливості академічної мобільності на онлайн ресурсах НаУКМА та у відповідному центрі підтримки університету. Інформація про дані можливості та

відповідні уточнення оперативно розміщують на сайті та в соціальних мережах <https://tinyurl.com/r5fbtrb5>. Зважаючи, що останній рік навчання проходить дистанційно, ОП залучає низку інструментів для організації онлайн навчання, серед них ZOOM, Microsoft Teams, тощо. Крім того, широко застосовується платформа онлайн навчання - Moodle.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Всі 3 корпуси в яких відбуваються заняття ОП "Археологія" є безпечними для життя та здоров'я студентів програми. В університеті є медичний пункт та центр психологічної допомоги <https://tinyurl.com/scspw6ww>. Університет має декілька гуртожитків в Києві та за його межами. Студенти даної ОП, як представники старших курсів, проживають в гуртожитку смт. Ворзель Київської області.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

НаУКМА та адміністрація ОП цілком забезпечують необхідну освітню, організаційну, інформаційну, соціальну та консультативну підтримку здобувачів вищої освіти, що відбувається з широким застосуванням веб-ресурсів та соціальних мереж. Протягом останнього року навчання студенти ОП постійно користуються системою забезпечення дистанційного навчання розробленою університетом <https://distedu.ukma.edu.ua/>. Однозначно позитивними практиками є: 1) створення механізму адаптації першокурсників - Бадді НАУКМА - <https://cutt.ly/otgZb6w>; 2) вступний курс до університетських студій, щодо особливостей університетської спільноти, який читається як для студентів, так й для нових викладачів університету; 3) існування кредитної спілки "Поміч" <https://cutt.ly/xtgZ7E4>; 4) надання консультацій з приводу працевлаштування відповідальним університетським центром на сайті та в соціальних мережах, проведення "Днів кар'єри"; 5) при потребі надання матеріальної допомоги, залучення Відділу по роботі зі студентами до вирішення проблемних чи конфліктних ситуацій.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Студенти з особливими освітніми потребами наразі не навчалися на відповідній ОП. Проте для забезпечення їхньої освіти університет може застосовувати, зокрема, платформу дистанційного навчання. Основні корпуси де навчаються студенти "Археологія" не обладнані належним чином для людей з інвалідністю. Додатково в університеті діє "План заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р. в частині доступності до будівель та приміщень НаУКМА для маломобільних груп населення". В навчальному закладі також призначена відповідальна особа за забезпечення супроводу (надання допомоги) особам з інвалідністю. В самозвіті навчального закладу також зазначено, що частина приміщень обладнана пандусами, проте підтвердити чи спростувати ці факти ЕГ не мала можливості, зважаючи на дистанційне проведення акредитації.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Здобувачі вищої освіти в разі виникнення конфліктних ситуацій можуть звернутись за допомогою до старост академічних груп, рад гуртожитків, органів студентського самоврядування, завідувачів кафедр, деканату та Відділу по роботі зі студентами. Останній є обов'язковим учасником при вирішенні конфліктних ситуацій. Детальніше: <https://tinyurl.com/yabt7awn>. У 2018 р. було затверджено положення "Політика попередження та боротьби із сексуальними домаганнями НаУКМА" <https://cutt.ly/Itdt3co> на основі якого сформовано Комітет із попередження та боротьби із сексуальними домаганнями: <https://cutt.ly/ZtdypAG>. Питання корупції в університеті віднесено до порушення академічної доброчесності <https://cutt.ly/2tdyccJ> й передбачає відрахування з університету та повідомлення до Національної поліції. В університеті діє комітет з етики наукових досліджень Вченої ради <https://tinyurl.com/v43ue45c>. Проте не має чіткого окреслення механізму дії в разі виникнення конфліктів (на університетському рівні), хоча студенти та викладачі ОП відзначають загалом низький рівень конфліктних ситуацій, та можливість їх інтуїтивного вирішення, проте, чіткий механізм даної процедури з яким було б ознайомлене студентство наразі відсутній.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Матеріально-технічні засоби є достатніми для забезпечення якісного функціонування ОП. Перевагою освітньої програми є її матеріально-технічна та наукова підтримка з боку Інституту археології. Університет має також багато позитивних практик, щодо вирішення конфліктних ситуацій, підтримки студентів першого року навчання, а також взаємодії з випускниками. Ще однією з позитивних практик є високий вплив студентського самоврядування на різні сторони життя університету та підтримку студентів, допомогу в особистісній реалізації, залучення до активного громадського життя. Перевагою для студентів також є наявність відкритої професійно орієнтованої кафедральної бібліотеки, котрою студенти могли користуватися навіть в час карантину. Наявність власної онлайн платформи для навчання дозволила практично безболісно перейти на дистанційне навчання в час карантину.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

В університеті немає чітко уніфікованого та документально затвердженого узагальненого механізму дій в разі виникнення конфліктних ситуацій, а за відповідями більшості опитаних груп їх вирішення відбуваються на "інтуїтивному рівні". На думку експертної групи прописання чітких кроків та їх офіційне оформлення було б цілком доречним. Увагу також варто звернути на підвищення рівня доступності до університетських приміщень людей з особливими потребами. Крім того, адміністрації ЗВО варто звернути увагу на оновлення комп'ютерного обладнання, яке, зважаючи на умови дистанційного навчання та розвитку ІКТ і їх залучення до навчального процесу та наукових досліджень, вимагало б більших потужностей. Також, зважаючи, що в університеті є власна археологічна експедиція (детальніше про діяльність: <https://tinyurl.com/epuz3evf>) було б доречно закупити власне спорядження для проведення експедицій.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Враховуючи узгодженість за всіма підкритеріями Критерію 7, керуючись принципом урахування контексту та підходом, орієнтованим на удосконалення, освітня програма та освітня діяльність за цією програмою в цілому відповідають Критерію 7 з недоліками, що не є суттєвими. Так, недолік щодо документально затвердження механізму дій у разі виникнення конфліктних ситуацій може бути швидко усунутий прийняттям відповідного документу. Аналогічна ситуація є з оновленням комп'ютерного обладнання, оновлення котрого підтримала на зустрічі й адміністрація ЗВО.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Заклад вищої освіти дотримується визначених у положенні "Про внутрішнє забезпечення якості освіти НаУКМА" <https://tinyurl.com/tw633hpk> від 06.07.2018 р. процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП. Зокрема, питання пов'язані із переглядом ОП чи окремих дисциплін повинні розглядатися на засіданнях кафедр (щонайменше раз на рік), факультетів та Вченої ради НаУКМА. У таких засіданнях можуть брати участь студенти, випускники і роботодавці. Водночас процедура також передбачає можливість кафедри ініціювати такий перегляд позачергово, наприклад, на підставі результатів опитувань здобувачів. Періодичність перегляду ОП також прописана у "Методичних рекомендаціях з розроблення освітніх/освітньо-наукових програм I-II рівнів вищої освіти у національному університеті "Києво-Могилянська академія" (розділ 1., пункт 1.6), затверджених 02.03.2020 р. Дана практика застосовується і на ОП "Археологія". Регулярний характер перегляду ОП засвідчило керівництво програми, викладачі та роботодавці, проте документальних підтверджень попереднього перегляду ОП експертна група не отримала.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Здобувачі беруть участь в опитуваннях, які організовує Центр забезпечення якості освіти НаУКМА щодо якості викладання і навчання та надання освітніх послуг. Опитування проводяться наприкінці семестру перед сесією, щоб

оцінки за дисципліни не вплинули на об'єктивність здобувачів. Із результатами останнього опитування експерти мали можливість ознайомитися у відповідній системі, яку використовує заклад вищої освіти. Варто відмітити достатньо високий рівень оцінювання здобувачами якості викладання та навчання на ОП. Також на ОП існує практика обговорення здобувачами та викладачами дисциплін та внесення пропозицій щодо удосконалення чи заміни методів навчання. Також до обговорення залучаються випускники та представники Інституту археології. Представники студентів у Вченій раді університету і вчених радах факультетів мають право вносити пропозиції щодо удосконалення освітніх програм, які вже діють, чи пропонувати поправки до освітніх програм, які готуються до затвердження. Представники Студентської колегії закладу вищої освіти при зустрічі з експертами підтвердили цю практику.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

При розмові зі роботодавцями експертна група встановила, що ОП "Археологія" фактично виникли з ініціативи самих роботодавців, та постійно вдосконалювалися і допрацьовувалися за їхньої участі. На зустрічі з експертною групою представники Інституту археології, як одного з важливих роботодавців, запевнили, що керівництво ОП враховує міркування та пропозиції роботодавців. ОП активно залучає науковців Інституту археології до викладання та впровадження нових курсів, що дає можливість не лише постійно долучатися до освітнього процесу, а й запроваджувати результати наукових досліджень. Представники роботодавців також відзначили високий рівень більшості здобувачів, що навчаються на ОП. В університеті також є практика опитування роботодавців, яке проводить Центр кар'єри та працевлаштування. Проте керівник відділу відзначила, що роботодавці, попри задекларовану готовність давати відгуки, часто проявляють невелику активність через зайнятість.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

ОП дуже активно працює з випускниками, залучає їх до постійної співпраці. Варто відзначити, що 33 із 170 випускників захистили після завершення ОП кандидатські дисертації. Зважаючи, що здобувачів небагато на ОП, відповідно підтримується постійний зв'язок із випускниками, що було також відзначено при зустрічі. Випускники ОП також залучаються до роботи в Інституті археології і відповідно викладання на ОП. Це забезпечує тісний зв'язок випускників та ОП, залучення їх пропозицій до освітньої діяльності. Крім того, із випускниками у закладі освіти також працює Асоціація випускників <https://kmaalumni.org.ua/>, яка відслідковує їхній кар'єрний шлях.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Система забезпечення якості вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки. Алгоритм дій визначений у положенні "Про внутрішнє забезпечення якості освіти НаУКМА" <https://tinyurl.com/tw63zhpk>. Зокрема у розділі 6 передбачено, що у випадку виявлення під час студентських опитувань недоліків чи негативних свідчень стосовно студентської успішності, ці проблеми розглядатимуться на засіданні кафедри. Участь у таких засіданнях беруть здобувачі. Центр забезпечення якості освіти в НаУКМА також передбачає, що в найближчому майбутньому викладачі отримають можливість ознайомлюватися із зведеними анонімними відгуками здобувачів безпосередньо, що допоможе викладачам удосконалювати методи викладання та зміст дисциплін.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ОП акредитується вперше.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку ОП "Археологія" та освітньої діяльності за цією програмою. Це виявляється в корпоративній культурі, постійній роботі над вдосконаленням освітнього процесу, рівня викладання та навчання. Керівництво ОП, здобувачі та викладачі демонструють високий рівень власної відповідальності та готовність спільної роботи задля покращення ОП для наступних студентів програми.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Сильною стороною є діяльність Центру забезпечення якості освіти в НаУКМА, чітко прописані процедури та механізми внутрішнього забезпечення якості освіти, які практикуються у закладі вищої освіти з 2018 р. Варто відзначити регулярність опитувань здобувачів і відносно високий рівень їхньої участі в анкетуванні та становить бл. 50%. Звісно, ЗВО треба й надалі працювати щоб постійно збільшувати відсоток залучених до опитування. Ретельно продуманий та впровадження у практику механізм опрацювання та аналізу результатів опитувань задля підвищення рівня якості викладання та навчання.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

На ОП, як і загалом на інших освітніх програмах магістерського рівня в закладі вищої освіти, спостерігається дещо менша активність студентів в опитуваннях щодо якості вищої освіти в університеті. Рекомендовано більше вмотивувати здобувачів надавати зворотній зв'язок про ОП. Рекомендовано фіксувати рішення про перегляд ОП (н-д, протоколи засідань, тощо), це дозволить зафіксувати та якісно проводити аналіз змін і реагування на них.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Здобувачі вищої освіти та роботодавці залучені до процедур забезпечення якості освіти. Система забезпечення якості освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки. В закладі вищої освіти безумовна сформована культура якості. Загалом ОП відповідає Критерію 8 з недоліками, що не є суттєвими, проте їх виправлення сприятиме подальшому розвитку та вдосконаленню ОП "Археологія".

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Права та обов'язки всіх учасників навчального процесу прописані в "Статуті НаУКМА" <https://tinyurl.com/tc4zm9zu>, в "Положенні про організацію освітнього процесу" <https://cutt.ly/vtgC2qL> та в "Правилах внутрішнього розпорядку НаУКМА" <https://cutt.ly/rtgC7Ak>. Всі документи розміщені у вільному доступі на офіційному сайті університету. Наявний курс "Вступ до Могилянських студій" забезпечує ознайомлення студентів з їх правами та обов'язками, особливостями навчання в університеті, його спільнотою та її можливостями.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

ОП "Археологія" була опублікована у грудні 2020 року для внесення змін на пропозиції до неї зі сторони стейкхолдерів: <https://tinyurl.com/6r2n4hds>. Доступ до сторінки достатньо довгий та одразу знайти практично неможливо, рекомендуємо дублювати подібні посилання на сайті кафедри, аби стейкхолдерам було зручніше знайти необхідну інформацію.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та

компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Загальна інформація про ОП “Археологія” розміщена на сайті університету: <https://tinyurl.com/k37p9hdc> та сайті кафедри: <https://tinyurl.com/525kjmjn> Детальна інформація щодо вступу на ОП розміщується на сторінці приймальної комісії: <https://tinyurl.com/4nam3wzb> Проте ОП варто звернути увагу на подання інформації про викладачів, інформація на веб-сайті кафедри дуже загальна, без зазначення які курси читають викладачі, публікацій (лише в кількох викладачів відкривається окремий файл з додатковою інформацією, цю практику варто запровадити для всіх):<https://tinyurl.com/dm25jd8c>. Як однозначний позитив варто відзначити, що на сторінці кафедри є представлений перелік праць викладачів, з доступом до сканованої версії, що є додатковою перевагою у зручності використання, особливо в часи карантину. Крім того, ОП варто звернути на подання інформації про курси, що читаються за ОП. Так, на сайті кафедри подана лише коротка анотація курсів: <https://tinyurl.com/ejtm824d>, натомість силабуси чи робочі програми відсутні.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Позитивною практикою, що існує в НаУКМА є предмет “Вступ до могилянських студій “, що є потужним інтегруючим фактором. Ще одна сильна сторона - розвиток комунікацій, адже наразі велика кількість інформації поширюється через соціальні мережі, що цілком відповідає тенденція та орієнтовано на основну цільову аудиторію - студентів. На програму можуть вступати бакалаври, що наразі навчались на інших спеціальностях, що робить ОП привабливою для ширшого кола осіб. На веб-сайті ЗВО присутня вся необхідна інформація.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Всі експерти відмітили незручність інтерфейсу та пошуку інформації на сайті університету, що ускладнює пошуки для абітурієнтів, студентів та всіх інших зацікавлених сторін. Актуальну для ОП інформацію доцільно дублювати на сайті кафедри. Також викладачам варто звернути увагу на оновлення списку літератури, який на веб-сайті завершується 2018 роком, попри те, що публікаційна активність у науково-викладацького складу достатньо висока. Крім того, варто розміщувати профіль ОП та інформацію про перегляд ОП на сайті задля збільшення можливості участі зацікавлених осіб. Як додаткова рекомендація щодо вдосконалення сайту - створення на офіційному веб-сайті спеціального посилання на форму для громадського обговорення освітніх програм. Наразі таке обговорення у розділі Документи, що значно утруднює пошук.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Освітня діяльність на ОП “Археологія” загалом відповідає Критерію 9, недоліки виявлені експертною групою не є суттєвими для її функціонування, проте їх вирішення може покращити доступ до інформації.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

ЕГ у процесі акредитації ОП відзначила відкритість викладачів, студентоцентрованість. Всі документи для опрацювання ЕГ були надані заздалегідь.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Осередчук Ольга Анатоліївна

Члени експертної групи

Петрова Наталія Олександрівна

Ваніна Марія Костянтинівна